

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v službu praznika dan poprej - Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. - Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 - Cena: za 1 mesec Din 5-, za četrlet Din 15-, za pol leta Din 30-; za Inozemstvo Din 7- (mesečno) - Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročnina na upravo Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Jože Gostinčar.

V premislek

Vi ki zaklade zbirate
Iz bližnjikov krvi,
Ki reveže zatirate
Prah boste tudi vil
S. Gregorčič.

Tele gromke besede Simona Gregorčiča so mi prišle v spomin, ko sem premišljeval o pogubnosti kapitalističnega gospodarstva na svetu. Bolj ko kdo razmišlja o tej stvari, tem globlje se mu mora vtisniti v dušo zavest in prepričanje, da prvi človeštvo po tej poti v najstrašnejše brezno. Ta nenasitni sin požrešnosti ni nikdar zadovoljen. Niti z lastnim delom.

Ni dovolj, da je kapitalizem razbil duhovne vezi krščanske družbe. Ni dovolj, da je v družbo zasejal razne kaste in razrede istih rodov in jih medsebojno zasovražil. Ni dovolj, da je poteptal v prah načelo ljubezni in spoštovanja med človekom in človekom. Ni dovolj, da je velik del človeške družbe ponižal do suženjstva. Ni dovolj, da je poteptal delo v blato dobičkaželjne lakomnosti. Ni dovolj, da je povzročil morje solza delavskim družinam. Ni dovolj, da je povzročil prelitanje krvi in mučeniško smrt milijonom nedolžnih ljudi. Ni dovolj, da je povzročil splošno brezverstvo in dvignil nemoralo v čednost. Ni dovolj, da je vzbudil brezverski boljšešizem in ga z vso silo še dalje goji. Ni dovolj, da se za njim vleče žalostna slika revščine in beračije, povzročene po njem samim. Ne, ne! Kapitalizmu vseh teh gorja človeštva še ni dovolj.

Pomislimo!

Kakor poroča časopisje, se nahaja sedaj na svetu toliko živih, da bi nekatere vrste — žito, kava, sladkor — zadošvale za dobo dveh let v prehrano vseh ljudi na zemlji. Poleg živil pa je dobri Bog podelil v obilni meri tudi drugih pridelkov, ki naj služijo obrti in industriji. Bombaž, baker, cin itd.

Seveda so cene živih in drugemu blagu padle in obstoja možnost, da bodo radi letošnje dobre letine cene še bolj padle. Kapitalisti pa radi spekulacije pokupijo in nakupijo blago tedaj, ko so pritisnili cene na najnižjo stopnjo. Sedaj jim pa preti kljub temu izguba. **Da pa se to ne zgodi, naj se življenjske potrebe uničijo.** V Braziliji požigajo kavo, drugod žito in bombaž itd.

Braziljska vlada je odredila izvozno takso po 10 šil. za vrečo kave. S tem denarjem se kupuje preostanek kave za uničenje. Po tem načrtu so v enem tednu uničili 675.000 bal kave.

Kapitalistični dobiček zahteva, da se uničijo živila in drugo blago, ki ga človeštvo nujno potrebuje. Uničujejo se živila v času, ko preti na Kitajskem smrt lakote milijonom ljudi in ko trpe v »kulturni« Evropi pomanjkanje in lakoto tisoči in tisoči siromakov, ki nimajo in ne morejo dobiti dela in zaslužka.

Človek bi se vprašal, ali je res mogoče, da kulturna družba kaj takega trpi. Po zakonih civiliziranega sveta se javni škodljivci in hudodelci strogo kaznujejo. Tu pa vidimo, da lumparijo namernega pokončavanja potrebnih živil vodi celo braziljska država. Kam vodi brezsrčna kapitalistična samogoltnost, nam kažejo taka dejanja dovolj jasno.

Ali ni torej borba proti kapitalističnemu gospodarskemu sistemu popolnoma upravičena? Ali niso delavci, ki se edino in resnično upirajo kapitalističnemu gospodarstvu, najboljši prijatelji reda in splošnega blagostanja? Ali ne zaslužijo v tej sveti borbi podpore vseh še poštenih ljudi? Ali pri nas Jugoslovanska strokovna zveza ne zasluži priznanja in zahvale vseh, ki ne zaigajo kadila kapitalizmu v katerikoli obliki?

Zumer
Srečko:

Ideja - nezlomliiva sila

Vsako gibanje v družabnem redu, ki ne sloni na ideji, je prej ali slej zapisano smrti. O tej trditvi nas zgodovina človeškega rodu stalno prepričuje. Nešteto gibanj v vseh različnih variantah spremlja človeštvo v njegovem življenju, toda vsa gibanja, ki niso slonela na ideji, so izginila brez posebne koristi za človeški rod in to radi tega, ker niso imela svojih korenin globoko vsidranih v človeških srcih.

Le ena ideja je, ki nikdar ne bo prestala, to je ideja Kristusova. Kdaj bi že ves človeški rod izginil iz sveta, ako se ne bi pred 1931 leti rodil Kristus, ki je človeškemu rodu skoraj tik pred razpadom zaklical, da smo vsi ljudje bratje in sinovi enega Očeta. Prav pred njegovim rojstvom je bila človeška družba tako razkrojena, da bi en del človeštva preminul v prevelikem izobilju, drugi del pa radi pomanjkanja. In glej čudo. Za Odršenikom hodijo stalno trume preziranih in izkoriščanih, proti njemu pa vsi mogotci, ki se bojijo posledic te za njih tako strašne preorientacije človeštva.

Vsajena je bila ideja v človeška srca in nikdo je ni še izbrisal iz njih. Koliko je pretrpel Kristus radi nje. Umorili so ga. Že so mislili, da je konec Njega in njegove ideje. Toda, če bi bil Kristus le človek, bi to bilo tudi res. On pa je bil tudi Bog in s svojim vstajenjem dokazal, da telo sicer lahko umorijo, ne morejo pa duha. Dalje. Koliko so pretrpeli prvi nositelji te ideje, apostoli, mučenci. Toda vse preganjanje ni nič pomagalo. Ideja je ostala. Zato, ker je večnostna.

In ta ideja živi še danes. Še danes je zapisana globoko v človeških srcih, le s to razliko, da se tam, kjer se pomen te ideje bolj čuti, veliko bolj odraža kot tam, kjer se ne čuti.

Človek, ki živi v dobrinah tega sveta, ne čuti toliko veličine Kristusove ideje, kot oni, ki živi v pomanjkanju in izkoriščanju. Le-ta prav dobro spoznava v svojem srcu, kaj je Kristus in njegov nauk. Le ta šele ve, kaj se pravi, da smo vsi ljudje bratje in sinovi enega Očeta. In to je dandanes vprav delavstvo, ki na svoji lastni koži čuti razliko med človekom po zamisli današnjega družabnega reda in med človekom po Kristusovi ideji.

Toda človeštvo, ki se je oddaljilo od te ideje, nima tudi več pravega razumevanja za njo. Sicer še moli Boga in površno izpolnjuje božje zapovedi, toda njene veličine ne pozna več. Pozabilo je na bistvo vsesplošnega bratstva človeškega rodu: V svojem bližnjem ne vidi več brata in brez posebne razburjenosti v svojem srcu tolerira medsebojno izkoriščanje in preganjanje. In prav to je usodopolna napaka. S tem je povzročilo orientacijo v srcih izkoriščanih. Namesto da bi se vsi ti ogromni milijoni tem tesneje oklenili Kristusa in njegove ideje o ustroju človeške družbe, so ga zapustili in

Ali ni tudi posebna dolžnost vsakega, vsaj malo krščansko mislečega delavca, da se prijavi sveti vojski proti izrodu kapitalizma in kapitalizmu samemu s tem, da postane član Jugoslovanske strokovne zveze?

Ali more biti po katoliški vesti kak katolik nasprotnik krščanske socialne delavske organizacije in Jugoslovanske strokovne zveze?

Jaz mislim da ne!

Vstani, vstani bedni trpin,
V delu ti čast je in slava;
Delavec krepki, poln vrlin,
Vera, poštenje ti bodi zastava!Krepko posezi v bratsko roko,
ki nudi jo delavska četa;
Obljubi boriti se krepko, zvesto,
Saj borba je naša poštena in sveta!

iskali ravno v nasprotni strani svoje rešitve, to je v samopomoči surove sile. In to je tisto silno hotenje mas, pred katerimi stoji danes v strahu ne le vsa Evropa, ampak ves svet. Strašna nesreča je v tem, ker je to hotenje prav tako naperjeno tudi proti večnostni ideji, ne le proti krivicam, ki jih trpe vsi ti ogromni milijoni.

Toda Kristusova ideja še živi. Nosi jo v svojem srcu krščansko orientirano delavstvo. To idejo pa bo delavstvo ohranilo nepokvarjeno tudi v bodoče in neprestano delovalo na to, da se bo odražala tudi v praktičnem življenju. To nalogo pa more delavstvo vršiti dandanes le v svojih strokovnih organizacijah. Ono ve, da so vse lepe besede in mile prošnje za na večnostni ideji odtujena srca zastoj. Zastoj je gradba nove hiše na strnele temelje. Treba je nove organizacije vseh izkoriščanih in od moderne človeške družbe zapostavljenih, ki bo sama znova prežeta vseh skrivnostnih sil krščanstva zahtevala od družbe, da vrne človeštvu zopet božjo dediščino, to je pravico otrok božjih.

Opravičeno pričakuje krščansko delavstvo v tej svoji veliki nalogi podpore od tistih, ki to borbo razumejo. Toda preteklost in sedanost kaže, kako zelo je človeštvo že krenilo na stranpot v tej ideji. Koliko je vprav radi tega delavstvo v naših vrstah pretrpelo, to ve le zgodovina in tisti, ki je to doživljali. Koliko naših tovarišev je bilo radi te ideje preganjanih, koliko odpuščenih iz službe, koliko so

žrtvovali in pretrpeli pri delu za organizacijo, koliko za svoj časopis itd. Dr. Janez Krek, Miha Moškerc in drugi že umrli in še živeči bi vedeli o tem veliko povedati. Toda trpeli so, žrtvovali in delali polni večnostne ideje, z veseljem in prepričanjem v svojem srcu, da se borijo edinole za pravico tistih, ki so bili pravice lačni in žejni. In s tem, da so se borili za te, so se borili za uveljavljanje božje pravice na zemlji. In prav kakor blagoslov so čutili v svojih srcih izrek Kristusov: Blagor tistim, ki trpe radi krivice, ker njih je nebeško kraljestvo! Kljub vsem težavam so namreč v svojih srcih čutili mladeniško razpoloženje in nikdar niso bili v svojih dušah utrujeni.

Kdor bi danes opazoval delo naših tovarišev, bi se tako moral čuditi temu silnemu delu. Pogleda naj naše tovariše širom domovine in čudil se bo našim rudarjem, viničarjem, kovinarjem, papirničarjem itd. Zakaj plačujejo, berejo svoj list, hodijo na tabore, agitirajo, sejejo itd.? Ali zato, da so poleg dela še prezirani, zapostavljeni? Od podjetnika preganjani? Ali za to, da si služijo morda mastne honorarje, sijajne dividende itd.? Ne, čudo je v tem, ker vedo, zakaj vse to. Vedo, katera je tista silna moč, ki jih v njihovih srcih priganja k delu. Kdor pa te silne moči ne pozna, jih ne razume. In ta silna moč, ki jo naši tovariši čutijo v svojih srcih, ni ničesar drugega kot Kristusova ideja, da smo vsi bratje in sinovi enega Očeta. Kdor delo naših tovarišev razume, razume tudi večnostno idejo in bo vedel, da je vsak boj proti tej ideji brezuspešen.

Učimo se!

Organizacija je nekaj živega. Vedno se razvija in vedno išče nova pota in sredstva, kako bi razširila svoje ideje na čim širši krog. Življenje pokaže, če in v koliko so bila ta ali ona sredstva dobra, zdrava in koristna. Organizacija pa ne zajema direktiv za sedanost in prihodnost le iz lastnega življenja, opazovati mora razvoj tudi sorodnih ali pa enakih organizacij bodisi doma bodisi v tujini.

Prav radi obračamo poglede na organizacije v Nemčiji. Umevno. Nemčija je domovina smoterno in napredno urejenih organizacij. S tem pa ni rečeno, da ne bi zmogle kaj sličnega ali pa v nekaterih ozirih celo kaj boljšega organizacije v drugih deželah. Po mojem bi se mogli v strokovnem pogledu veliko naučiti od katoliških strokovnih organizacij na Nizozemskem (Holandiji).

Mimogrede bodi omenjeno, da štejejo katoliške strokovne organizacije v Holandiji okrog 130.000 članov. Članarina znaša za upravo organizacije na teden eno delovno uro. Torej ni enotnega prispevka, za vse poklice enakega, ampak po zaslužku. Eno uro na teden mora delati vsak član za organizacijo. Tako stališče je čisto pravilno. Poleg upravnih prispevkov so še prispevki za razne fonde: bolniški, brezposelnj itd. Poleg tega imajo tudi lastne hranilnice. Na ta način so postale strokovne organizacije tudi velika gospodarska sila. Imajo zdravilišče za tuberkulozne, ki je najmoderneje in največje v vsej državi. Rezervni fondi znašajo nad dva in pol milijona holandskih goldinarjev (1 holandski goldinar = 22:80 do 23 dinarjev). Tudi delavska zadružna organizacija je močna.

Najbolj občudovanja in posnemanja vreden pa je notranji ustroj strokovnih organizacij. Te tvorijo podlago za celotno udejstvovanje delavstva, tudi za politično delovanje. Holandsko katoliško delavstvo nima lastne politične organizacije, ampak je združeno skupaj z drugimi stanovci v krščanski državni stran-

ki. V tej stranki bi lahko tvorilo večino. Pa noče. Zakaj?

Ve, da je najsilnejša moč strokovna organizacija. Kljub temu, da je strokovna, more in mora dati smernice v vseh oblikah javnega življenja. **Zato pa mora biti absolutno svobodna in neodvisna. Ohraniti mora tudi vedno jasno glavo in jasen pogled.** Kako dosega ta cilj?

Glavna načela je: **V strokovnih organizacijah so gospodarji in voditelji strokovničarji. Inteligenca je tudi zraven. Toda ne kot nekaki ljudje, ki so določeni za »boljša mesta«, ampak sodelavci, ki zavzemajo tista mesta, katera jim določi organizacija brez posebnih zahtev. Najvažnejše je pa to, da ne more biti nihče, kdor se udeležuje politično, strokovni funkcionar, tudi pri skupinah ne. Kdo naj zavzame politična mesta, določi strokovna organizacija. Brez njene vednosti, brez nje nikamor.** Delavski politični zastopniki morajo biti brezpogojno pokorni strokovni organizaciji. Ker polagajo največjo važnost strokovni organizaciji, ne pošiljajo v politiko dobrih in zmognih strokovničarjev. Ti morajo biti ohranjeni strokovni organizaciji.

Kako je bilo pa pri nas?

Naše najboljše strokovne moči smo pošiljali v razna politična zastopstva. Posledice? Skoraj brez izjeme so bile te dobre strokovne moči izgubljene za strokovno organizacijo. Kako to? Strokovne organizacije niso imele prav nobenega vpliva na politično stranko. Vsak politični funkcionar je moral podpisati reverz, da bo absolutno pokoren politični stranki. Klubi so zahtevali brezpogojno disciplino, odločeval je večinski princip. Večina je delavske zastopnike takorekoč zagnila. Večina je pa vcepjalo svojo voljo par »možnejših« članov kluba, ki so napravili svoje načrte za kulisami in jih potem potom »večine« izglasovali. Delovanje je bilo večidel tako, da ni bilo v skladu z interesi delavcev. Zato je vsa peza odgovornosti padala na delavske zastop-

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Železničarski vestnik

NOVI ZAKON O DRŽ. POM. OSEBJU.

Istotako pripada uradnikom, ki bi dobili po tem zakonu položajno doklado, ki je manjša od službene doklade, ki so jo prejeli po dosedanjih zakonskih predpisih, razlika med temi prejemki, dokler z napredovanjem ne dosežejo položajne doklade, ki je enaka ali večja od dosedanje službene doklade.

Zvaničnikom in služiteljem pa pripada razlika od celokupnih prejšnjih prejemkov in prejemkov po novem zakonu, dokler z napredovanjem ne dosežejo višine prejemkov po starem zakonu.

Te razlike se računajo tudi za pokojnino, ako bi bil uslužbenec upokojen v času, ko se prejema te razlike.

Glede najemnin v upravnih stanovanjih veljajo dosedanje predpisi, dokler ne izide pravilnik o tem, ki je predviden v § 30.

Uslužbenici državnih prometnih naprav, ki bodo napredovali v skupinah položajne plače ali dobili periodične povške, bodo prejeli povšane prejemke še-le čez eno leto po napredovanju. To se računava za vsako napredovanje posebej in sicer za prvo tako napredovanje.

To ne velja za postavitev in reaktivacije in za prejemanje rodbinske doklade in osebne draginjske doklade ob izpremembi draginjskega razreda.

Po enem letu dobi uslužbenec povšane prejemke, mora pa takrat plačati razliko v prejemkih v pokojninski sklad.

Na prejemke aktivnih uslužbencev in upokojencev se sme staviti prepoved do ene tretjine razen na osebne in rodbinske draginjske doklade.

Za vzdrževanje rodbine se sme zabraniti tudi več kot eno tretjino, vstevši tudi osebno draginjsko doklado.

Za državne terjatve je dovoljena zabrana do 50% aktivnih ali 30% pokojninskih prejemkov z osebno draginjsko doklado.

Za amortizacije za odkup zemljišča in hiš po zadrukah, ki ne trajajo nad 20 let, so dovoljene zabrane do 50% aktivnih ali pokojninskih prejemkov razen rodbinske doklade.

Kdor je bil upokojen, ozir. je podal ostavko ali je bil odpuščen v času, ko še ni bila določena doklada na službo za uslužbenca njegove stroke, pa je bil reaktiviran in se sedaj upokojuje pred potekom treh let od dne reaktivacije, ne more dobiti prejemkov po tem zakonu, ampak po predpisih zakona, ki je veljal ob času njegovega prvega prenehanja službe (upokojitve itd.). Od tega so izvzeti oni, katerim preneha služba po zakonu pred potekom treh let, kakor tudi oni, ki so dovršili število let

za polno pokojnino, če se ne upokojuje na lastno prošnjo. Pri tem se računava za pokojninsko osnovno prejemke po prejšnjem zakonu, ki ustrezajo zvanju in položaju, v katerem je upokojen, v službeno dobo se pa šteje tudi čas po reaktivaciji.

V § 258. je navedeno, kateri čas službe se računava za pokojnino onim uslužbencem, ki so bili v službi že pred 1. septembrom 1923 (mogoče pred 1. novembrom 1923!). Ta člen pa ne omenja nikjer delavske službe. Zato bo treba počakati v tem pogledu še pojasnila, ker so v tem prizadehi mnogi uslužbenici.

Upokojenci s pokojninskimi prejemki po zakonu iz leta 1923., morajo plačevati prispevke za pokojninski sklad in lahko dokupijo čas po 1. nov. 1923.

Upokojenci s pokojninskimi prejemki po zakonih, ki so veljali pred 1. nov. 1923., pa smejo po lastni volji postati vplačevalci v pokojninski sklad in dokupiti čas po upokojitvi. Za odmero rodbinske pokojnine pa se jim brez tega računa čas, ki je služil za odmero osebne pokojnine.

Rodbinske pokojnine ostanejo neizpremenjene.

Kdor domneva, da v njegovem službenem listu ni zabeleženo vse njegovo službovanje do uveljavljanja tega zakona, mora najkasneje v štirih mesecih predložiti originalne listine, na podlagi katerih bi se lahko tako službovanje zabeležilo.

Vse odredbe, s katerimi je urejeno razmerje uslužbenec drž. prom. naprav, prestanje veljati, če niso s tem zakonom še nadalje obdržane v veljavi.

§ 272. predvideva pravilnik o regulaciji dnevnih dnevnih prejemkov, § 273. pa pravilnik o delavcih. Dokler pa ta dva pravilnika ne izideta, veljajo dosedanje predpisi.

IX. Poglavje.

Pokojnine:

Uradniki, zvaničniki in služitelji si pri dobi pravico do pokojnine po desetih letih učinkovite regulirane službe. Služba pogodbenega uradnika ali dnevnika se ne smatra kot regulirana služba.

Pripravljala služba se šteje kot regulirana služba le tedaj če je pripravnik neposredno po tej službi postavljen za reguliranega uslužbenca.

V desetletni rok za pridobitev pravice do pokojnine se šteje tudi čas učinkovite, aktivne službe pri vojski ali mornarici kot oficir ali kot uradnik ali drugačen vojaški ali civilni uslužbenec, ki se mu ta služba šteje za pokojnino po odredbah zakona o ustrojstvu vojske in mornarice.

Čas podčastniške službe v vojski se ob prestopu v železniško službo ne šteje v rok za pridobitev pravice do pokojnine.

v taki obliki in v takem obsegu, kakor holandski tovariši, bi bili tudi v takem položaju, kakor so oni. Ker pa nismo šli po tej poti, najmanj pa razni demagogi, ni mogla organizacija tega vršiti, kar bi lahko.

Ker je pa organizacija nekaj živega, ker se razvija, je naša naloga, da ji omogočimo krepak in zdrav razvoj. Zato mora biti naše geslo: **V boj za neodvisno, krepko strokovno organizacijo. Nobenega koraka v javnost brez vrednosti strokovne organizacije. Vseposvods priznavajmo le disciplino strokovne organizacije.**

vrednosti. Če je nam resno na tem, da zabranimo »socialno revolucijo« s pomočjo »socialnih reform«, ne moremo iti po mojem mnenju preko Marxa.

Uradno ugotovljena dejstva povzročajo vsakemu resnemu bralcu vprašanje, če ne pomenja neutajeno bogatenje nekaterikov, ki ima za proletarsko bedo, v luči pravega gospodarstva nazadovanje. Napredek plutokracije more imeti namreč za posledico nazadovanje ljudskega gospodarstva: Zgornji desettisoči morejo vedno pridobivati rente vseh vrst, do čim nazaduje narodno poljedelsko gospodarstvo, število prebivalstva narašča, povečano prebivalstvo pa slabo živi in mora vedno več oddajati gospodujočemu razredu od donosov svojega dela. Tako nazadovanje narodnega gospodarstva in koncentracija manjšega števila plutokracije je vendar značilno za razpad helenjskega in rimskega starega veka.

Ne morem utajiti tega: Marx je dvignil iz aktov angleških delavcev in iz zdravstvenih anket material, o katerem naj bi sicer svet molčal. Ta material dokazuje, da je moderno gospodarstvo povzročilo v industrijski in povečini kapitalistični deželi razmere, ki so podobne onim, katere so največji pisatelji označili kot vzrok za propad starega veka. Tem razmeram se približuje tudi naš kontinent. Mogoče bi jih že sedaj odkrili, če bi imeli tisti uradni pogum za samo-

V ta rok se pa šteje čas, prebit na razpoloženju, toda največ do enega leta.

Kdor si je pridobil po prednjem pravico do pokojnine, se mu za odmero količine pokojnine priznava po **efektivnem** trajanju:

1. Čas regulirane državne službe ali vojaške službe, ki se po zakonu o ustrojstvu vojske in mornarice šteje za pokojnino.

2. Čas pripravljalne službe, če je neposredno sledila tej regulirani službi.

3. Čas službe kot pogodbeni uradnik, če je tej službi sledila regulirana služba brez kakršnekoli prekinitve.

4. Čas samoupravne službe pri banskih upravah, druge samoupravne službe pa le, če se je za tako službo zahtevala fakultetska izobrazba. V obeh slučajih prekinitve ne sme biti večja kakor 30 dni.

5. Čas, ki je priznan posameznim uslužbencem po posebnih zakonih.

Uslužbenec, ki so odpovedali državno službo, pa se kasneje vrnejo v državno službo, se šteje od prejšnje službe samo polovica za pridobitev pokojnine kakor tudi za odmero pokojnine.

Kdor se v službi poškoduje, da postane nesposoben za svojo službo, se mu računava za pridobitev pokojnine in za odmero pokojnine še 10 let službe.

Za pokojnino se ne priznava:

1. Čas službe pred 18 letom starosti.

2. Čas suspenzije, če je tak uslužbenec obsojen na upokojitev.

3. Čas službe po roku, ko preneha služba po sili zakona.

4. Čas, prebit v pokoju.

Osnova za odmero pokojnine sta plača in položajni dodatek, ki sta pripadali uslužbencu ob času upokojitve. Položajni dodatek služi za osnovo šele po 17 učinkovitih letih regulirane neeksetativne ali 15 letih eksekutivne službe. (Dalje.)

Rudarji

Huda jama. V nedeljo 13. t. m. ob pol 8 zjutraj v hotelu Savinja v Laškem javen shod, katerega sklicuje Strokovna skupina rudarjev. Dnevni red: Gospodarska kriza in znižanje delavskih plač. Govori tov. Peter Lombardo. Zavedajmo se, da je v času, ko nam trgajo plače, tembolj važno, da se večkrat shajamo na skupna zborovanja, da ugotovimo, ali so podjetniki sploh upravičeni nam trgati plače in da protestiramo proti krivicam, ki se nam gode. Zato naj se vsak shoda udeleži in povabi tudi svoje tovariše.

Usnjarji

Ljubljana. Ker že dolgo ni bilo nobenega glasu o nas, delavcih v Pollakovi tovarni, bi morebiti kdo menil, da je pri nas vse v redu. Pa ni tako. Smo v zelo težkem položaju, in sicer iz več vzrokov.

1. Vzrok je kriza v usnjarski industriji. V podjetju, kjer je preveč gg. ravnatelj, uradnikov in mojstrov, seveda inozemcev, kateri so plačani po 30.000 do 5000 Din mesečno in z raznimi ugodnostmi, pa je kriza še večja.

2. Uradništvo in delavstvo reducirajo in plače odtrgavajo z motivacijo, da ni dela, oziroma naročil. Seveda za naše državljane. Inozemci se vedno ostanejo in zanje je delo in tudi denar.

3. V tovarni je mnogo oddelkov, in sicer: usnjarna, čevljarna, jermenarna in konfekcijska delavnica. V usnjarni je velika kriza in poleg krize je vpeljan akord, kjer dozdaj — kar tovarna stoji — še ni bilo akordnega sistema. Akord je pa tako nizko plačan, da je delavec usnjar obupan, prepaden, kaj šele njegova družina, ki živi v velikem pomanjkanju.

V čevljarni ni nič boljše, v gotovih primerih se veliko slabše kot v usnjarni, in sicer: so izpostavljeni raznim šikanam in različnim psovkom, kakor n. pr. Schwein-

priznanje kakor Anglija. Resnični konservativizem premožnikov vseh dežel bi napravil dobro delo, če bi spoznal v zrca lu tuje dežele napake in škodo današnjega družabnega stanja. Vest mi ne pripusti, da bi to zamolčal, četudi se izpostavljam nevarnosti, da bom neprijetno dirnil optimistične duše...

Proti opisovanjem Karla Marxa običajno navajajo, da postanejo neresnična, četudi so poedini slučajji resnični, ker zamolčuje koristne strani nove dobe.

Moram priznati, da ne polagam na te ugovore skoraj nobene vrednosti. Kajti če je proletarska beda v Angliji v poedinih slučajih tako velika, kakor jo slika Karl Marx — da je, nimam povoda dvomiti, ker temelji na uradnih ugotovitvah —, ne moremo napraviti nobenega drugega zaključka, kakor da mora družba sama nastopiti proti senčnim platem in izrodkom spekulativne veleprodukcije.

Ne zdi se mi pravilno trditi o socialistih, da nimajo pojma o razvoju in naravnih rasti vseh družabnih oblik. Pri ponovnem studiju njihove literature sem doznal, da imajo v tem celo več pojma in znanja, kakor liberalni ekonomski. Njihova primerljajča kritika najbrže ni nemalo vplivala na probujo zgodovinske smeri narodnega gospodarstva.

Dalje ne morem utajiti, da je odkril socializem, v kolikor je nastopil kritično, gnusobne zlorabe, v katere je deloma za-

kerl itd. To so taki izrazi, katere delavec čevljar težko prenese. Zato ni čudno, da pride velikokrat do napetosti in razburjenosti. Bati se je, da pride enkrat do dejanskega obračunavanja. V čevljarni so »praznovali«. Imeli so neplačan dopust kar 3 tedne in za časa dopusta je bil vpeljan nov akord, za 5 do 30% nižji od prejšnjega z motivacijo, da moremo konkurirati tujim izdelkom in s tem pridobiti novih naročnikov. Vse prav. Ali naj ubogi čevljar radi konkurence dela lačen. Družinski oče, izučen čevljar s 6člansko družino je zaslužil mesečno 600 Din. Sedaj živi ali umri. Takih slučajev je mnogo med delavstvom tovarne Pollak.

V jermenarni je sicer red in disciplina. Saj je v tako malem oddelku lahko, kjer je le 5 do 8 ljudi in vsi dobro kvalificirani delavci, pa tudi vsak za svoje delo odgovarja. Plače so še nekako dovoljne, vendar pa ne odgovarjajo predvojnimi časom. Ker je jermenarska obrt najtežja, rabi samo močne, krepke in energične delavce in v dosti slučajih ne sme zgubiti prisotnosti duha. Tehnika v jermenarski stroki je izolirana, ni se bati racionalizacije, je ročno delo in ostane. Samo to ni pravilno in v gotovih slučajih škodljivo, da ima ta oddelek inozemca za mojstra, 3 leta je že pri podjetju in kaj je vpeljal: $3 \times 0 = 0$. Nekaj je, in to so artikelnji s titelnim »škarta«. Zatorej naj velja geslo: Dokazi, kaj znaš. To bodi spricvalo. Slovenski delavci na ne bodo učili inozemcev.

V konfekcijski delavnici je precej težak položaj. So slučajji premišljevanja vredni. Delijo se v več razredov, vsak delavec ima svoj razred in teh je 12, to se prvi, kvantitativno padajo, kvantitativno dvigujejo in obratno, kakor je kdo po volji mojstru. Plače so zelo mizerne. Ob taki plači težko živi posebno družinski oče. Pustite vsaj to, kar imajo, saj je vendar oddelek rentabilen. Če ima lahko g. mojster 5000 Din mesečno, naj bi bili delavci tudi bolj primerno plačani, in ne odtegotoviti, kar se zadnje čase dogaja od strani mojstra. Mojstri, imejte malo več obzira do delavcev. Naj tudi oni živijo.

Viničarji

Občni zbor centrale »Strokovne zveze viničarjev« v Ljutomeru se vrši 13. t. m. ob 9 v Katoliškem domu v Ljutomeru. Dnevni red: 1. Odobritev zapisnika zadnjega občnega zбора; 2. poročilo načelstva; 3. poročilo nadzorstva; 4. volitev; 5. predlogi in sklepi; 6. slučajnosti. Vsaka skupina naj pošlje svoje delegate. Stroški za vlak se polovično vrnejo. Od bližnjih skupin pridite tudi člani, to je tisti, katerim ni treba potovati z vlakom. Delegati iz Slovenskih goric se poslužite prvega jutranjega vlaka, ki odhaja iz Maribora ob 5.15 zjutraj, iz Ptuj pa ob 6.44. Iz Ljutomera nazaj vozi vlak popoldne ob 2.49.

Umril je tov. Košnik Peter po dolgi težki bolezni, katere kal je prinesel iz ruskega ujetništva. Bil je ves čas admontski nadviničar in je moral kot tak oskrbovati 17 viničarjev. Bil je član »Strokovne zveze viničarjev« pri ljutomerski skupini. On ni bil nikdar to, kar so nekateri drugi nadviničarji, kateri imajo največje veselje v tem, če morejo preganjati našo strokovno organizacijo in organizirane soviničarje. V tem oziru moremo pokojnika staviti za vzgled marsikom in ga hočemo ohraniti v vednem spominu. Mir njegovi duši, zemlja mu bodi lahka!

Hoče pri Mariboru. Viničarji se vedno bolj zavedajo, da je edino po močni strokovni organizaciji mogoče skupni položaj zboljšati. Tako so zopet pristopili nekateri, ki so svoj čas že bili člani, pa so pod pritiskom nasprotnikov, kmetov, popustili. Od 12. julija t. l. nismo imeli sestanka. Takrat nas je obiskal in nas storil stavovske s svojim govorom tajnik zveze tov. P. Rozman.

Krščanski socializem in Karl Marx

Znanstveni in kulturnohistorični pomen Marksovega nauka.

(Zbrani spisi župnika Hohoffa.)

(Dalje)

Z ozirom na to je ta ton razumljiv. — Če bi smeli ignorirati Karla Marxa kot teoretičarja, ne bi ga smeli na noben način kot apologeta novejših angleške zakonodaje v tovarnah. Obrazložba zadnje tvori praktično jedro prvega zvezka. Angleška zakonodaja o tovarnah je tako značilna in važna, da se moramo že zaradi nje približje pečati z Marxom. Njegova knjiga obsega, kar je zelo hvalevredno, snov te zakonodaje.

Negirati in kritizirati je lažje, kakor boljše napraviti. Toda kritika, kakršno je doprinesel Karl Marx, bi bila po mojem mnenju potrebna resnega upoštevanja tudi v tem slučaju, če ne bi prešla njegova gesla v mase. Ze dejstva, katera navaja Karl Marx na podlagi neizmernega gradiva iz uradnih poročil in anket v Angliji o temnih senčnih straneh današnjega kapitalizma, dajejo njegovemu delu vrednost in veliko zaslug. Po svoji vesti ne morem zatajiti tega svojega mnenja, četudi se ne strinjam z zaključki, ki jih je napravil pisatelj na podlagi teorije o

padel kapitalizem; zlorabe, proti katerim spodnji razredi sedaj po pravici reagirajo in bodo gotovo vedno jačje reagirali. Odkar sem opazoval od blizu položaj velikega borzijskega sveta — tak ne obstoja le tukaj na Dunaju —, sem se oddaljil od domneve o »gospodarski harmo-niji« sedanje družbe še bolj, kakor sem se že z rastočimi življenjskimi izkušnjami. Sedanji kapitalizem je v mnogih plasteh skozi in skozi gnil. Danes drvi Evropa v tatvino na veliko. Nekdanje ropanje vite-zov in teokratska desetina je bila v primeri z njimi plemenita obrt. In vendar vodi kapitalizem v časti, mesto v poboljševalnico.

Znani filozof in zgodovinski pisatelj materializma profesor Friderik Albert Lange, kateri se je pečal zelo temeljito tudi z narodnogospodarskim studijem in izdal več spisov o gospodarskih vprašanjih, je rekel že leta 1870: Marxo moramo neglede na sestav njegovega sistema brez pomisleka smatrati za najbolj učenega in bistroumnega narodnega ekonomista sedanosti, dočim ne moremo na marsikateri spekulativni element njegovega sistema polagati stalne vrednosti, četudi ga je mogoče on sam nasprotno smatral za najvažnejšega, n. pr. njegova teorija o vrednosti.

Vsak član „Krekove knjižnice“ naj pridobi vsaj še enega novega člana!

Sedaj se pridno pripravljamo za ustanovni občni zbor. Letina se nam radi suše obeta prav slaba. Na skromni zemlji, ki jo viničarji imamo, ne bo ne krompirja, ne koruze, ne fižola. Kmetje prosijo radi suše za znižanje davkov, kaj in koga pa naj prosimo mi viničarji, ko ne bomo pozimi imeli kaj jesti. Kmečki vinogradniki bodo imeli vsaj lepo trgatve, mi pa bi se naj s polhi zarili v zimsko spanje. — Pa še pravijo, da viničarjem predobro gre.

Kapela. 27. avgusta t. l. se je vršila viničarska komisija v občinskem uradu Muršček. Komisijo je zahteval tov. Grosman Jakob zoper svojega gospodarja Feliksa pl. Perko. Vinogradnik je tov. Grosmanu brez vzroka službo odpovedal, viničar pa je zato zahteval odškodnino za manjkajočo deputatno zemljo in nagrado 100 Din od oralnega goric. Zastopnik viničarja pri komisiji je bil tov. Peter Rozman, vinogradnik zastopnik in tolmač za nemščino pa g. Šlager. Trda in burna je bila ta komisija. Najprej se je razvila debata, kdo vse v komisijo spada in če so sploh viničarske komisije tajnega ali javnega značaja. Vinogradniku ni prijala predvsem navzočnost g. Vambergerja, župana iz sosednje občine Stanetinci, katerega imajo vinogradniki zelo v želodcu, češ, da drži z viničarji. Po energičnem nastopu člana komisije tov. P. Rozmana, kateri je pozval predsednika komisije, da nikakor ne sme biti dopustno, da bi na zahtevo inozemca moral naš župan zapustiti pod njegovim pritiskom uradni prostor. Ako viničarski red o vršenju viničarske komisije izrecno ne določa, da se ista vrši javno, tudi o tem ne določa, da se mora vršiti tajno. Koncem koncev je zmagal tov. Rozman in imenovan župan je ostal navzoč. Ko s tem niso prodrli, pa so znesli utemeljitev, da bi naj tov. Grosman ne imel pravice do službene viničarske knjižice, češ, ker mu manjka strokovna usposobljenost, to je, da tri leta prej, ko je postal viničar in ko si je izposloval službeno knjižico, ni bil zaposlen v vinogradništvu, kakor to določa viničarski red § 3. Zopet je nastala borba. Zastopnik viničarja je ovrgel to nestvarno trditve. »Tov. Grosman je sin viničarja, se je vedno držal v vinorodnih krajih in je pomagal svojemu očetu v viničarskih delih že v zgodnji mladosti in preden je nastopil kot samostojen viničar, je bil dve leti izključno vinogradniški delavec. Če g. Perko ni imel poudara ugovarjati pravici tov. Grosmana radi službene knjižice pred letom, ko ga je sprejel v službo in ne ves čas pozneje, tako tudi sedaj tega ugovarjati ne more, ko ga je iz službe odpustil in ko mu je knjižico vrnil. V skoraj štiriurnem vinogradu bi bilo to lahko takoj najti.« Hote ali nehoti so morali vsi priznati, da je tako in šele sedaj, ko se več ni dalo nikamor izmakniti, se je prišlo k glavniki, to je, k predlogu odškodnine in nagrade viničarju. Po sestavi računov znaša nagrada in odškodnina za manjkajočo deputatno zemljo v skupni vsoti 950 Din. G. Perko se ni protivil ne nagradi in ne drugemu. Dejal je, če plača to vsoto, da tedaj pač ne bo dal viničarju grozdnih in ne jaboličnih tropin za žganje-kuho, razen storov in vejic nosenih drv in bo odtegnil 100 Din za krušno zrnje. Hotel je viničarja pripraviti, da rajši vzame naturalije, kakor pa denar. Tukaj je zopet tov. Rozman posegel vmes in je viničarju nasvetoval, naj rajši vzame denar 950 dinarjev. Treba je kruha, treba obleke, in za to mora biti denar, tropine so še zunaj v naravi, nihče ne ve, koliko jih bo in kakšne bodo. In viničar se je tako odločil. Napravil se je zapisnik in po 1. novembru t. l. kakor določa viničarski red § 6, dobi tov. Grosman to izplačano in s tem je bila zmagana na naši strani in komisija po več kakor dveurnem prekanju zaključena. Imela bi se vršiti še druga komisija, v kateri bi nastopila viničarka tov. Barbara Žilavec proti g. Perku, kateri pa razprave sploh ni hotel sprejeti in bo sodišče pač moralo razsoditi. Čaka pa ga še viničarska komisija od stra-

ni tretjega viničarja tov. Verzela v občini Stanetinci. Pri Kapeli je sploh nekaj novega in veselega, predvsem pa take komisije. Vse to nas bodri in navdušuje, da vztrajamo v organizaciji in v borbi za naše zakonite pravice. Take komisije so za nas zelo podučne, ker pokazujejo, na kako različne načine se zna delodajalec braniti in da moramo proti takim postaviti vedno le svoje najboljše moči. **Voditelji skupin, izobrazujte se! Strokovna organizacija je naša najboljša praktična šola, je naša viničarska univerza!**

Razno

Maribor. Dne 8. septembra 1931 se vrši v dvorani Prosvetne zveze, Zadr. gosp. banka, občni zbor JSZ, ekspoziture Maribor ob 9 dopoldne z običajnim dnevnim redom. Za člane obvezno!

Odbor.

Maribor. Pisarna JSZ ekspoziture Maribor se nahaja v mali dvorani »Prosvetne zveze« (Zadruž. gosp. banka). Uradne ure vsak dan od 5—7 zvečer, ob nedeljah in praznikih pa od 9—11 dopoldne.

VAJENCJI.

Jesenice. Zloraba mojstrov nad vajenci. »Delavska Pravica« je pred nedavnim poročala o potrebi zaščite vajencev radi izrabljanja njih učne dobe. Kako nujno je to potrebno, kažeta naslednja slučaja. Neki oče je k slikarju in sobopleskarju dal učiti svojega sina. Pogodila sta se, da bo oče plačeval letno 2000 Din, mojster pa mu bo dajal hrano, vse ostalo ima sin doma. Pogodba še ni med najslabšimi, ako vemo, da ponekod mojstri zahtevajo še večje vsote in brez vsake oskrbe. Poteklo je poldruugo leto, mesto da bi sin prihajal zvečer domov ob 7, kakor bi bilo pravilno, je prihajal ob 9 ali celo 10 in čez. Po dnevnem opravilu je na zahtevo moral opravljati domača dela, ki zdaleka nimajo stika s poklicem, katerega se je učil. Dasi je tudi to kršitev tozadevnih odredb in učne pogodbe, je oče ostal miren in ni opozoril mojstra na pravilno ravnanje do sina-učenca. Prepričan je bil pač, da bo sin deležen več »strogotine«, ostalo pa bo pri starem, ako bi to storil. Mojster pa je v svojem nepravilnem postopanju šel še dalje, mesto, da bi radi obilega dela najel pomočnike, je zahteval od učenca, da mu dela tudi ob nedeljah. Pomočniki stanejo, učenec pa je brezplačen! Oče se je temu uprl in ni pustil sina v nedeljo na delo. V ponedeljek, ko je sin zopet prišel na delo, mu je pa izjavil mojster, da pride lahko po knjižico. Oče, držeč se te besede, je v resnici zahteval knjižico in bil vesel, da bo brez sitnosti dal v nadaljnje učenje sina k drugemu mojstru. Mojster brzkone vaje že več sličnih dogodov, knjižice ni hotel izročiti. Morda bi ostalo pri starem in bi se zopet oče imel priliko prerekat radi nedeljskega dela, da se ni obrnil za nasvet k organizaciji. Ta je zbrala vse potrebne podatke in preko JSZ poklicala Delavsko zbornico, da stvar uredi. Ko je mojster uvidel, da je naletel na nepravice, je knjižico lepo hitro izročil in stvar je bila urejena.

Drugi slučaj. V pisarno skupine pride mati in z njo 19letni sin. Prosi posredovanja za sprejem v delo v tovarni za sina. Na vprašanje službojočega funkcionarja, zakaj se sin raje ne uči kake obrti, ker je s tovarno jako težko, mu mati med jokom pripoveduje, da je vdova po železničarju, da ima štiri še nepreskrbljene otroke, za katere sama skrbi z možovo pokojnino, sina pa da je dala učiti mizarstva in da se je že dve leti učil. Moral je opravljati zidarska in druga dela, samo v delavnici ne. Ko pa je mojstra opozorila, ji je izročil knjižico, sina pa odločil. Ni se vedela kam obrniti, zato je to dopustila.

Že samo ta dva slučaja dokazujeta veliko krivico, ki jo nekateri mojstri delajo nad ubogimi vajenci.

Doma in po svetu

Bela Krajina se bo po zakonu o izpremembah in dopolnitvah zakona o nazivu in razdelitvi kraljevine na upravna področja zopet priključila Sloveniji. — Okraja Metlika in Črnomelj bosta kot že prej spadala pod Ljubljano, okraj Čabar pa bo prišel nazaj pod savsko banovino t. j. pod Zagreb. Ta zakon je podpisal kralj na Bledu dne 28. avgusta.

Velesajem je otvorjen te dni v Ljubljani. Pač najbolj in menda edini res zanimivi del razstave je tujsko-prometni oddelek. Veselični del velesajma pa bi bilo najboljšo ukiniti.

Novo angleško vlado je sestavil Mac Donald. Vanjo so stopili tudi liberalci in konservativci. Od prejšnjih delavskih ministrov je ostal poleg MacDonalda in Snowdena le še eden. — Nova vlada je takoj najela novo posojilo v znesku 20 milijard frankov. Polovico je dala Francija, polovico pa Amerika. — Zunanja politika Anglije se bo s padcem laburistov precej spremenila. Delavska vlada je podpirala bolj Nemčijo, med tem ko se bo nova vlada že spričo posojila ozirala precej na francoske želje. — Novi načelnik delavskih poslancev v parlamentu je Henderson, prejšnji zunanji minister. MacDonalda in Snowdena so izključili iz delavske stranke. Volitve v parlament bodo najbrže že to jesen.

Revolucija na Portugalskem, ki je trajala samo en dan, je bila v krvi za-

dušana. Vstaši so se zbrali pred vojašnicami in jih napadli, vendar vseh niso mogli zavzeti. Diktator general Carmona je izdal stroge odredbe, da se upori ne bi ponovili.

Papež in Mussolini se bosta sporazumela. Zdi se, da bo vsaka stran nekaj popustila in se bo sklenil sporazum.

Letalski manevri so se vršili te dni v Italiji in v južni Franciji. Na vsakem kraju je nastopalo okoli 1000 letal.

Gandhi se je sporazumel z indskim podkraljem in je že odpotoval v London na konferenco o novi ustavi Indije.

Španska vlada je predložila parlamentu zakon o agrarni reformi. Zakon je polovičarski in prav nič ne odgovarja zahtevam španskega kmetijskega proletarijata. — Ker so se kazali v severovzhodni Španiji med Baski predznaki revolucije, je poslala vlada tja na vojaške vaje več divizij vojaštva.

Romunija je pred polomom; tako je izjavil romunski ministrski predsednik Jorga.

Španski kralj Alfonz (seveda bivši) je prišel na Češko na obisk h knezu Metternichu.

* **Dr. Janko Kralj** je bil 22. avgusta v Gorici zopet aretiran. Policija je tega dne preiskala njegovo stanovanje. Ko po dveurnem preiskovanju niso našli ničesar, so kljub temu dr. Kralja aretirali in ga vrgli v ječo.

Viktor Zakrajšek:

V Vatikan

(Romarski spomini.)

Veličastno je bilo prejšnji dan pri papeževi sv. maši v Petrovi baziliki, a bolj mi je segla v dušo daritev, ki jo je opravil naš vodja g. dr. Snoj v katakombah. Ravno dovolj velika je bila kapelica (bolje klet), da smo se vsi mogli zbrati okrog male oltarne mize, na kateri je bil le križ in dve sveči ter mašna obleka. Kot v prvem stoletju. Duhovnik je stopil k mizi in obrnjen proti ljudstvu opravljal sv. daritev, med katero je delil sv. obhajilo. Z gorečimi svečkami v rokah smo stali in klečali okrog priproste oltarne mize in slovenska nabožna pesem je odjeknila od sten, ki bi nam znale toliko in toliko povedati. Sv. maša v katakombah, kako je to nekaj lepega... Pri drugi sv. maši smo odmolili sv. rožni venec, na kar smo zapustili to podzemeljsko svetišče.

Le prehitro se avtobus ustavil pred cerkvijo sv. Pavla, ki je od zunaj podobna bolj trdnjavi ali skladišču kot pa cerkvi. A ko stopiš na obzidano dvorišče in od tu v notranjščino cerkve, obstrmiš. Cerkev je bila končno pozidana v prejšnjem stoletju iz najdražecnejšega materijala. Sodim, da je to najlepša cerkev na svetu, človek bi jo imenoval salonsko cerkev. Katakombe in cerkev sv. Pavla. Kakšna razlika! Tam največja priprostost, tu prekrasna stavba, a obuje je ustvarila ena in ista moč, vera v troedinega Boga.

Večkrat mora krščanstvo v katakombah, pa ideja božja se ubiti ne da; vedno iznova vstaja in gradi ne samo veličastnih bazilik, ampak tudi pravičen družabni red. Stori lo je krščanstvo to v prvih stoletjih, naredilo bo tudi v bodočnosti. V katakombah se skriva danes socialna pravičnost, pa prišel bo dan in gradila ter zgradila bo krščansko družbo. Da bi bilo to kmalu...

Ogledali smo si ta dan še cerkvico pri treh studenih, kjer nas je iznenadila na steni spominska slika, ki jo je poklonila 13. VI. 1931 Pavla Babič iz Kranja. Na sliki so naše Brezje, okrašene s planinkami. Pod sliko pa daljša pesem, ki tako lepo začinja:

Lepa gorenjska zarja mi naznanja
god mučencev sv. Petra in Pavla.

Kako živo so se nam predstavile naše Brezje in planine za njimi daleč v tujem kraju...

Obiskali smo še grob sv. Cecilije, sv. Neže, sv. Lovrenca in sv. Štefana, kakor tudi sedanje rimsko pokopališče ter še več drugih rimskih zanimivosti, ki jih pa mislim v svojem popisu kar preiti.

Slovo od Rima.

Napočil je zadnji dan našega bivanja v Rimu. Nedeljsko jutro nas je našlo zopet v cerkvi sv. Hieronima, kjer smo opravili bistveni del našega romanja. Spovednica in obhajilna miza sta nas prenovili in v vsem dobrem utrdili.

Dopoldanske ure smo nato porabili za ogled rimskih parkov in sprehajališč; najdalje smo se seveda zamudili v velikem zooškem vrtu, v katerem hranijo živali vseh vrst od domačih živali do najbolj divjih zveri.

Ogledali bi si radi še to in ono, a čas je hitel in pripraviti smo se morali za odhod. Predno smo odšli, nas je vezala

Novi socialni zakon v Avstriji

Pred nekaj dnevi je prinesel dunajski »Christlichsoziale Nachrichtenstelle« senzacionalno novico, da je zvezni minister za socialno politiko dr. Resch izdelal predlog novega zakona, ki bo reguliral visoke dvojne zaslužke, kateri zelo vplivajo na brezposelnost v Avstriji. Glede zakona se bje med prizadežitimi že dalj časa huda polemika. Sedaj bo ta zakon predložen zveznemu svetu, ki bo o njem definitivno razpravljala. Ta novi zakon naj bi imel namen regulirati to pereče vprašanje do l. 1938., ker je avtor mnenja, da bodo do tedaj na delovnem trgu nastopile zopet normalne prilike. Predlog vsebuje v tem ogledu zelo važne določbe. Na pr. Trajno zaposlenje 2 oseb v družini mora biti dovoljeno z odlokom pristojne oblasti. Seveda to samo v slučaju, ako mesečni dohodki 1 osebe ne presegajo zneska 400 S (3200 Din). Ta znesek se poviša na vsakega nepreskrbljenega otroka ali staršev za 50 S (400 Din) mesečno.

Proti temu predlogu prav posebno nastopajo krogi privatnih in državnih

dolžnost, da se poslovimo pri onih, ki so nam bili v dneh našega bivanja v Rimu prijatelji in vodniki. Najprej seveda v naši domači hiši, v zavodu sv. Hieronima pri ljubeznivem in gostoljubnem g. dr. Madjercu, ki je povabil zastopstvo romarjev k poslovilnemu kosilu. Pri kosilu nas je presenetil s svojo navzočnostjo in prijaznostjo zastopnik sv. Očeta na našem dvoru nuncij škof dr. Pellegrinetti. Pristrčno domače je bilo naše slovo od zavoda sv. Hieronima.

Popoldne nas je povabil zastopnik naše vlade pri Vatikanu, naš poslanik gospod dr. Simič. Ljubeznivo nas je sprejel v svoji vili in nas pogostil v krogu svoje družine. Naša beseda in naša napitnica je veljala napredku in zdravemu razvoju naše mlade države. Še bi se pomudili pri ljubeznivem gospodu poslaniku, saj smo se počutili kakor doma, a čas nas je klical.

Na kolodvor so nas spremili vsi naši rimski znanci in prijatelji. Težko jim je bilo, da morajo ostati; zadnje trenutke so porabili, da pokramljajo z nami. Še en »Bog živi!« in že so se odpeljali.

V Padovi.

Naporna je bila celonočna vožnja posebno še, ker smo se precej drenjali. Zgodaj jutraj smo obstali v Padovi. K sv. Antonu gremo. V Padovi je vse imenovano po sv. Antonu. Brez sv. Antona Padove danes skoro ne bi bilo. »Il santu« jim je vse. Mesto je drugače dolgočasno; leži popolnoma na ravnini in nosi še precej pečata srednjeveškega mesta. Zelo je danes v njem razvita avtomobilna industrija.

Pohiteli smo proti cerkvi sv. Antona, kjer leže pod stranskim oltarjem njegovi zemski ostanki in kjer hranijo še več njegovih relikvij. Pa so z nami hiteli tudi drugi romarji. Po dolgem čakanju šele smo dobili dostop do oltarja sv. Antona, kjer je naš vodja g. dr. Snoj opravil sv. mašo po namenu vseh romarjev. Samo pol ure smo se smeli muditi pri oltarju, zakaj čakalo je še več in večjih skupin romarjev. Kar med sveto mašo smo se v kratkem cerkvenem govoru spomnili vseh priporočil, ki smo jih prinesli s sabo in smo pridali še svoje želje ter jih izročili svetemu priprošnjiku. Ker pa smo bili zastopniki slovenskega naroda in edini, ki smo v letošnjem jubilejnem letu mogli obiskati grob svetega Antona, smo predložili sv. Antonu tudi potrebe, verske in narodne, vsega našega naroda. Vpletli smo v svoje molitve goriške in koroške Slovence, spomnili smo se naših izseljencev ter bede našega delavstva doma. Vsemu temu smo dodali prošnjo, da Bog obudi našemu ljudstvu voditeljev, ki bi znali obvarovati naš narod poplave komunizma in urediti naše javno življenje po večnih Kristusovih načelih. Vse naše romanje je bilo posvečeno temu in naša zadnja prošnja, ki smo jo položili na oltar pri sv. maši na grobu sv. Antona, se je glasila: Vladar nebes in zemlje, daj našemu ljudstvu voditeljev, ki bodo nesebično in požrtvovalno z zgledom svetega življenja peljali naš narod mimo današnje duhovne in gospodarske krize po potih, ki sta jih začrtala Leon XIII. in Pij XI.

namesčencev. Med njimi je največ takih, kojih žene so v raznih službah, poleg tega pa imajo sami razna trgovska in privatna podjetja.

Vsekakor je to za naš čas nekaj izrednega, toda z ozirom na stalno naraščajočo brezposelnost nujno potrebno.

Tudi pri nas bi bil potreben tak zakon. Saj so znani slučaji, da sta zaposlena mož in žena, da celo tako, da sta oba v službi in ima mož pokojnino. Posebno pridejo tukaj v poštev razni državni uradniki, ki so upokojeni in sedaj upravljajo razne privatne službe za vsak denar. Tako ti ljudje povečavajo brezposelnost in tiščijo navzdol plače delavcev in namesčencev, katerim potem ta borni zaslužek nikakor ne more zadoščati za vsakdanji kruh. Seveda je radi tega mnogo tudi takih, ki kljub svoji kvalifikaciji in sposobnosti ne morejo dobiti nameščenja.

Ponovno opozarjamo vse skupine, da se vrši izredni občni zbor v nedeljo, dne 6. septembra t. l. ob 8. uri dopoldne v prostorih hotela Miklič.

To in ono

Krekova knjižnica.

»Človečanstvo«. Te dni prejmejo člani »Krekove knjižnice« peto knjigo. Je to zbirka modernih poljskih proletarskih novel, ki so jih napisali najboljši sodobni poljski pisatelji. Lep prevod je oskrbel prof. Tine Debeljak. Knjiga se odlikuje tudi po svoji lični opremi. Vsem tovarišem in prijateljem jo toplo priporočamo.

Socialna in gospodarska politika

Seja predstavnikov krščanskih strokovnih organizacij Jugoslavije.

V nedeljo dne 30. avgusta so se sešli v Ljubljani zastopniki Jugoslovanske strokovne zveze, Radniškega strokovnega saveza iz Zagreba in polnomočni delegat Jugoslovanske strokovne zveze iz Splita, da se razgovore o položaju svojih organizacij, premotore položaj, v katerem se delavstvo nahaja in se pomenijo o bodočih potih.

Seja predstavnikov je konstatirala slab ekonomičen položaj jugoslovanskega delavstva in neugodne razmere, v katerih se razvijajo delavske strokovne organizacije. Seja je poudarila, da je nujno čim tesnejše sodelovanje vseh organizacij: Ljubljane, Zagreba in Splita. Poudarila se je potreba čim intenzivnejšega dela, da dobi jugoslovansko krščansko delavstvo enoten program, da bo korakalo v vseh slučajih enotno pot in da se osnuje v najbližji bodočnosti tudi čim tesnejša enotna strokovna organizacija, zgrajena na podlagi dosedanjih izkušenj. Krščanskega delavstva ne smejo ločiti nobene meje in razlike. Sprejeti so bili sklepi glede izdelave programa krščanskega delavstva, ki ga bo sprejel kongres, na katerem bodo sodelovali delegatje vseh organizacij. Radi razširitve in propagande organizacije so bile določene enotne smernice. Kar se tiče delavskega gibanja in sodelovanja najširše katoliške javnosti pri reševanju socialnega vprašanja, so bili delegatje mnenja, naj bi se postopalo pri tem po priporočilih papeževe okrožnice »Quadragesimo anno« in so sklenili staviti v tem smislu konkretne predloge. Zagrebški delegatje so poročali, da

se razvija organizacija zelo solidno in sigurno in da bo kmalu pričela izdajati svoj list. Tovariši v Dalmaciji prično izdajati »Socialno revijo«, ki bo močno podkrepila naše gibanje med Hrvatimi. Sejo so pozdravili brzojavno voditelji naše organizacije v Mariboru.

Nedeljska seja je poudarila močno voljo in hotenje krščanskih strokovnih organizacij, da čim bolj odpomorejo in zboljšajo slab delavski gospodarski položaj. Pokazalo se je, da delavstvo enako čuti in misli, čeprav ne živi v enakih razmerah. Med nami ni diferenc! Vsi sklepi so bili sprejeti soglasno. **Enotni smo!** Ta razveseljiv pojav nam garantira, da bo delavstvo tudi v naši državi doseglo tisti vpliv, ki ga ima krščansko delavstvo drugih držav.

Zivela enotnost in solidarna udarnost krščanskega delavstva!

Češkoslovaška železna industrija zaznamuje v prvem letošnjem polletju 20-odstotni padec v produkciji železa napram prvi lanski polovici.

Avstrijska težka industrija izkazuje padajoče produkcijske številke; tako na primer je padla produkcija surovega jekla v juniju na 47.5% polne zaposlenosti.

Mednarodni vagoni kartel je menda pred razsulom. Belgijci so delali proti določbam kartela, so bili le malo kaznovani, in hočejo zato Nemci s 1. januarjem kartel odpovedati in pričeti s prostokonkurenco na svetovnem trgu. To bi pomenilo seveda razpad kartela.

Brezposelnost v Češkoslovaški je padla v treh mesecih za ca. 130.000 na 220.000 koncem junija.

Kopičenje zlata v Švici. Švicarska narodna banka je zaznamovala v juniju vsled dotoka zlata iz inozemstva rekordne številke tako glede bilančne vsote kot glede zlatega in deviznega konta. Bilančna vsota je narasla proti prejšnjemu mesecu za 295.1 milij. frankov na 1456.6 milij. frankov, zlate zaloge pa zaenkrat za ca. 200 milij. frankov od 642.8 na 839.6 milij. Samo tretji junijev teden je dal 152 milij. frankov. Na koncu junija je imela banka največjo zalogo zlata, odkar obstoji. Devizne zaloge so v juniju narasle za 101 milij. frankov na 411 milij. Obtok bankovcev je narasel za 88.2 na 1078 milijonov frankov, rekordna številka, ki se more razlagati le s te zaviranjem švicarskih bankovcev v inozemstvu.

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica številka 3

je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji

Ima vlog nad Din 460,000.000.—

Za vse vloge jamči ljubljanska mestna občina z vsem svojim premoženjem in z davčno močjo

★

Vloge sprejema na knjižice in na tekoči račun — Naložbe proti odpovedi obrestuje po dogovoru, kar najbolj ugodno

★

Posojila dovoljuje na posestva, menice in vrednostne papirje čim najceneje

★

Za male trgovce in obrtnike ima kreditno društvo, za pupilne naložbe pa sodni depozitni oddelek

★

Za varčevanje mladine izdaja domače hranilnike, za pošiljanje denarja po pošti pa svoje položnice

★

Telefon številka 2016 in 2616

Poštni čekovni račun številka 10.533

Uradne ure za stranke so od 8. do 12.30

Čitaj „Del. Pravico“! Širi „Del. Pravico“!

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

Elsbeth je bila v snežno beli obleki s čipkastim robčkom čez prsi, bela in vonjiva kakor glogov cvet.

Lica je imela zelo blede, oči je neprenehoma povešala in se igrala zdaj s pesmarico, zdaj s šopkom lipovke, ki ju je držala v rokah.

Pavel je dolgo zrl proti njej, ona ga pa ni videla. Najbrž ni hotela, da bi jo kaka svetna misel motila v sveti zbranosti.

In potem je prišel župnik. Zvonovi so zvonili — in orgle so bučale — in počasi je korakal sprevid v dvojicah pred oltar.

Pavel je stopal tik za Erdmannoma, ki sta v dolgih črnih suknjah gledala čisto resno in pošteno. Nenadno ga je zavest krivde obšla z novo silo. Nagnil se je malo naprej, ju lahko sunil v hrbet in šepetal z mokrimi očmi: »Odpustita mi, dosti huđega sem vama storil.«

Sunila sta drug drugega s komolci v boke in se pobalinsko muzala. Eden se je napol obrnil in šepetal s trpečim obrazom, ki ga je vsega polnila prezirana in žaljena nedolžnost: »Sin moj, odpuščaj ti.«

Pavel je dobro čutil, da se norčujeta iz njega, a srce mu je bilo tako polno pobožnosti in ljubezni, da ga vse zasmehovanje sveta ni moglo nič zadeti.

Vrste otrok so se razvrstile na obeh straneh oltarja.

Pavel je vrgel boječ pogled po cerkvi, ki je bila nabita ljudi, a ni mogel nikogar spoznati.

Ura govora je prešla. Strmel je predse v tla. Vse mu je bilo kot sen.

Časih pozneje je čutil, da mu koleno počiva na mehki blazini, in na glavi župnikovo roko... Kaj mu je govoril, ni slišal. Videla je Elsbeth, ki je tam čez tiho jokala v robec, in mislil: »Le jokaj, le jokaj, kmalu se boš spet smejala.«

In potem se je vprašal, zakaj se pač vsi ljudje toliko smejejo, ko je vsem vendar tako malo smešnega na svetu.

Orgle so se oglasile s pesmijo »Hvala večnemu Bogu« — svetlo je zavriskal zbor soseske — tedaj je odromal njegov pogled k solncu, ki je v mavričnih lučih udarjalo skozi barvasta okna.

In ko je tako strmel v igro barv, se je nenadno prestrašil. Prav onstran križa, ki je kronal oltar, je stala neznansko velika, sivo oblečena žena in zrla iz velikih votlih oči nanj... To je bila Magdalena Spokornica.

Čutil je, kako ga je mrzlo preletelo.

»Gospa Skrb«, je zamrmral in sklonil glavo, kakor da hoče ponižno sprejeti, s čimer ga obdari za življenje.

In ko je spet dvignil glavo, je solnce sijalo še krasneje kot prej.

Zareče rdeče in zeleno so blesteli in tleli plameni in pleli sivi ženi svetlo glorio okrog glave.

Ona pa je žalostno sredi veselih barv in krasote strmela iz velikih, votlih oči nanj...

Tedaj so orgle z opojnim sozvočjem planile v poigro... Vesel trepet je šel po soseski... roj otrok je hitel, da se vrže svojcem v objem... in iz Elsbethinih solznih oči ga je zadel prijazen pozdravljajoč pogled.

8.

Pavel je zdaj vstopil v gospodarstvo. Kar je bil prisegel na dan birme, tisto jutro, je zvesto držal.

Delal je, kakor zadnji njegovih hlapcev, in če ga je mati prosila, naj si malo prizanaša, ji je poljubil roko in dejal:

»Veste, je treba mnogo popraviti!«

Zvečer, ko se je služinčad že spravila k počitku in sta se dvojčki nadvijali do spanca, sta mati in sin ure in ure posedala skupaj in kovala načrte in računala; če je v njiu dozorel kak sklep in se jima je iz oči nasmejal soj upanja, se je pogosto zgodilo, da sta se zdrznili in v strahu povsila glave — a nobeden ni izgovoril tistega, kar jima je bremenilo srce.

Tiste čase se je Elsbeth začela močno starati. Dolge, ozke brazde so se ji potegnile čez lica, brada je ostro izstopala in lasje so dobivali srebrn lesket. Le iz temnih globin njenih otožnih oči je mogel človek še razbrati, kako lepa je nekoč bila.

»Da, vidiš, zdaj sem pa že starka«, je rekla nekega jutra sinu, ko se je pred zrcalom česala, in sreče še vedno ni.

»Tiho, mati, čemu sem pa jaz tu?« ji je odvrnil, čeprav mu ni bilo prav nič veselo pri srcu.

Žalostno se je nasmehljala, pobožala ga po licih in po čelu in dejala: »Da, prav tak se mi zdiš, kot da si srečo ujel za peroti... ampak ne maram tako govoriti,« je nadaljevala, »kaj bi neki začela, če bi tebe ne imela?«

Tak hip prekipevajoče ljubezni je moral držati za dolgo, zakaj pogosto so pretekli meseci, ne da bi si mati in sin upala povedati kaj nežnega, tako potrto jima je stiskala srce.

Dvojčki sta med tem rasli v dvoje besnih, obličnih divjakov, ki jima ni bilo nobeno drevo previsoko in noben jarek preglobok. Kodrasti rjavi lasje so se jima v tisoč upornih kodrih povešali čez senca; izpod las sta kukali dve dvojici oči tako polni šegavosti; tako blesteči v sramežljivosti in drznosti hkratu, kot da bi se smejali izgubljeni solnčni žarki iz globoke gozdne noči.

Njun smeh je zvenel zgodaj zjutraj in pozno na večer po samotni hiši na poljani in tembolj duševna tišina je zavladala zato v njej, kadar sta sedeli v šoli ali pa se podili kje zunaj po širni ravni.

Dvojčkama je bilo vse nič. Naj je bilo solnce ali senca v hiši, sta imeli v glavi vedno polno norčij, in ko se je oče nekoč tako razhudil, da se jima je zdela edino pametno, da se zavlečeta za peč, sta se za to odškodovali na ta način, da sta ga na skrivaj ščipali v bedra.

Do Pavla sta gojili brezmejno ljubezen, kar ju pa ni prav nič oviralo, da sta najboljšje grizljaje z njegovega kročnika, najbolj bele rezine papirja iz njegovega ovoja in najlepše gumbce z njegovih hlače proglasili za svojo lastnino, zakaj kradli sta kot srake.

Imel je velike skrbi z njima, ker se je bal, da bosta vedno bolj podivjani posebno, ker je mati postajala vse bolj trudna in brez poguma in puščala vsaki stvari svojo pot.

A s svojimi vzgajalnimi poskusi je pričel na napačnem koncu. Njegovi opomini niso obrodili, nekoč ko je bil sredi lepe kazenske pridige, se je zgodilo, da mu je ena nenadno planila v naročje, ga prijela za nos in zaklicala sestri:

»Ti — brki mu poganjajo!«

Druga je nato splezala za njo in obe sta ga potem hoteli vleči pod nosom kot za stavo. Ko se je zato resno razsrdil, sta začeli kuhati rilec in sta menili: »Fej — ne govoriva več s teboj!«